

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

ВАСА ЧУБРИЛОВИЋ
(1897 - 1990)

Каталог изложбе

НОВИ САД, 1997

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Каталози изложби

13

Аутори каталога и изложбе
Ксенија Светличић и Љиљана Крајшић

ПРЕДГОВОР

У јануару 1997. године навршило се сто година од рођења историчара Васа Чубриловића који је на југословенском простору деловао као научни, педагошки и јавни радник више од седамдесет година. Тим поводом Библиотека Матице српске приредила је изложбу о његовом животу и стваралаштву.

Васа Чубриловић рођен је 14. јануара 1897. године у Босанској Градишци. Основну школу је завршио 1908. године у родном месту, а гимназију у Тузли и Сарајеву. Још као ученик шестог разреда Васа Чубриловић је постао члан национално-револуционарне организације "Млада Босна" због чега је, јануара 1914. године, избачен из гимназије у Тузли. Исте године прешао је у Сарајево, где се повезао са Данилом Илићем и другим припадницима организације "Млада Босна" који су припремали атентат на престолонаследника Аустро-Угарске Франца Фердинанда. Пошто је и сам учествовао у атентату, ухваћен је и осуђен на 16 година робије. У аустроугарским војним затворима Васа Чубриловић је провео четири и по године, до пропасти Аустро-Угарске државе. Гимназију је завршио у Сарајеву 1919. године и одмах се уписао на историју, прво на Филозофском факултету у Загребу, а затим је прешао на Филозофски факултет у Београду, где је и дипломирао 1922. године. Као професор гимназије, Васа Чубриловић је предавао у Сремској Митровици, Сарајеву и Београду. Професорски испит положио је 1927, а докторирао је 1929. године на Филозофском факултету у Београду са тезом *Босански усџанак 1875-1878*. За свога асистента, Васу Чубриловића је примио Владимир Ђоровић на Семинару за општу историју новог века. За доцента је изабран 1934, а за ванредног професора 1939. године.

Од 1921. па до 1939. године био је активан члан Земљорадничке странке. Као члан Савета земаљске одбране при Врховној команди Краљевине Југославије, у току Другог светског

рата, Чубриловић бива ухапшен у Рисну, потом пребачен у Београд - прво у Гестапо, а затим у Бањички логор.

Након ослобођења Београда наставља да ради као професор на Катедри за националну историју Филозофског факултета у Београду. Хонорарно је предавао и на Филозофском факултету у Новом Саду. Био је министар у Влади Федеративне Народне Републике Југославије.

Васа Чубриловић је изабран 1959. године за дописног члана САНУ, а 1961. године за њеног редовног члана. Био је дописни члан Југославенске академије знаности и умјетности у Загребу и Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине, као и редован члан Црногорске академије наука и умјетности. За свог почасног члана изабрала га је и Академија наука Совјетског Савеза, марта 1976. године. Чубриловић је био иницијатор и први директор Балканолошког института за историју при САНУ.

Васа Чубриловић је умро у Београду, 11. јуна 1990. године.

Библиографија Васе Чубриловића броји 167 историографских радова - монографија, студија, расправа, чланака, прилога, осврта и приказа који се могу сврстати у неколико тематских целина: историја српског народа под турском влашћу, историја српске револуције, српска историја 19. века, студије које су посвећене коренима настанка и развоја прве југословенске државе 1918. године, као и неким аспектима народноослободилачког рата и револуције 1941-1945. године. Чубриловић је деловао као историчар, као човек који дубоко промишља прошлост, успевајући да је повеже са садашњошћу. И као научни, педагошки и јавни радник трудио се да му мисао, реч и дело буду у међусобном складу.

Изложба је отворена од 3. до 31. марта 1997. године у витринама испред Свечане сале Матице српске. За изложбу су коришћена објављена дела Васе Чубриловића и литература о њему из збирки Библиотеке Матице српске, као и репродукована писма и фотографије из збирки Рукописног одељења Матице српске.

О ВАСИ ЧУБРИЛОВИЋУ

"... У савременој југословенској историографији Васа Чубриловић је заузео високо истакнуто и са свих страна уочљиво место. У светској научној јавности он је данас наш најпознатији историк. Његова дела се консултују кад су у питању најосетљивија места балканске прошлости, а његова реч, увек одлучна и јасна, најчешће пада као пресуда у дискусијама... Његов углед проистиче из његовог дела и његове снажне мисаоности у сваком наступу.

Чубриловић је један од ретких писаца историје чије радове читају многи, а не само истраживачи сличних тема. Од њега други преузимају одређен податке, али и мишљења, процене и згодне дефиниције појединих појава. Одувек је био и све више постајао историчар који се не плаши да се обрати свима и да пише за све. Али, његова храброст није била само на то ограничена..."

Радован Самарџић, 1982

"Професор Васа Чубриловић ушао је у живот на размеђу два века, када се једна епоха смењивала другом, а заклопио очи на граници новог времена пуног неизвесности. Још није био пунолетан а постао је личност историје: завереник против Аустро-Угарске, њене владавине у Босни и Херцеговини као најљућег противника Србије и југословенског уједињења... Посветио се науци, али није могао остати и ван политике.

(...)

Професора Чубриловића његови ђаци су најјаче доживљавали у наставном процесу. Осећали су да пред собом имају живу легенду, човека који је правио историју, осећао њене токове, умео да промишља искуство и открива тенденције процеса. Малом броју из наше струке је дат тај мисаони дар. Догађаји су га упућивали на то да проналази корене, да испитује историјску

суштину, предвиђа расплете историјског тока. У животним ситуацијама тражио је одговор историчара. Наш професор био је сушта супротност сувом архивски формираном историчару, кабинетски затвореном научнику, догматски уском. Пред собом су видели аутентичног човека из народа, неукротивог Крајишника, који је умео да осети струјања живота и да их преточава у размишљања историчара. За професора Чубриловића сам живот је био историја у свом непрекидном току."

Бранко Петрановић, 1990

КАТАЛОГ

Pydunovitch

ДЕЛА

1. Србија: од 1858 до 1903 године / Васа Чубриловић и В. Ђоровић. - Београд : Г. Кон, [б.г.]
2. Босански устанак: 1875-1878 / од Васа Чубриловића. - Београд: Народна штампарија, 1930.

3. Политичка прошлост Хрвата / написао Васа Чубриловић. - Београд : Политика, 1939.
4. Први устанак и босански Срби / Васа Чубриловић. - Београд: Г. Кон, 1939.
5. Терминологија племенског друштва у Црној Гори / Васа Чубриловић. - Београд : Научно дело, 1959.
6. Историја Срба / Васа Чубриловић. - Београд: Републичка заједница културе, Комисија за капитална дела, 1970.

7. Историја политичке мисли у Србији XIX века / Васа Чубриловић. - Београд : Народна књига, 1982.
8. Одабрани историјски радови / Васа Чубриловић. - Београд: Народна књига, 1983.
9. Политичка прошлост Хрвата / написао Васа Чубриловић. - Београд : Политика; Књижара код Киша, 1991.

ИЗБОР РАДОВА ИЗ ЗБОРНИКА И ЧАСОПИСА

10. Друштвени елементи у делима Стојана Новаковића председника Академије наука. - [Б.м. : б.и., б.г.]. - Стр. 49-58.
Сепарат

Београд 1920.
Васа Чубриловић као студент

11. Теодосије Мркојевић / Васа Чубриловић. - Београд: [б.и.] . 1955. - Стр. 197-230.
П.о.: Зборник Филозофског факултета; 1955.

12. Увод у историју Југославије од 1918. до 1945 / Васа Чубриловић. - Из историје Југославије : 1918-1945. - Београд : Нолит, 1958. - Стр. 7-26.
13. Српска православна црква под Турцима од XV до XIX века / Васа Чубриловић. - Београд: [б.и.], 1960. - Стр. 163-188.
П.о.: Зборник Филозофског факултета; књ. V-1, 1960.
14. Црна Гора и руско-аустријски уговор о подели Турске 1782. године / В. Чубриловић. - [Б.м.: б.и.], 1961. - Стр. 171-196.
Сепарат.

СРПСКИ КУЛТУРНИ КЛУБ
БЕОГРАД

9467

1. новембар
Београд, 22. новембар, 1937

9467

Поштовани господине, *Слободан*

Српски културни клуб намерава да одржи у зимској сезони 1937/38 године један низ предавања од општег националног и културног значаја за своје чланове.

Међу осталим темама које је изабрала просветна секција клуба као једну од најважнијих у данашња време спада и:

* Узроци незадовољства у Војводини.*

Знајући да сте Ви добро упуњени у питања о којима се има да расправља у овој теми, молимо Вас да будете тако добри и да се примете за предавача. Знам стоји од воље да ли ће круг слушаоца бити шири или ужи, да ли тражите већу или мању дискрецију.

Ако Вам се ова тема не би допала можете нам предложити и неку другу, али би молили да будемо обавештени најкасније до 1. децембра, ове године. Потребно нам је то због изградња програма предавања.

Унапред се захваљујемо.

Секретар,

Васа Чубриловић
Чубриловић

15. Периодизација историје Црне Горе у новом веку / Васа Чубриловић. - Глас САНУ, Београд, 1963. - Стр. 83-142.
16. Историја Југославије I - II, Москва 1963 / Васа Чубриловић. - Београд: [б.и.], 1966. - Стр. 517-545.
П.о.: Историјски часопис 14-15, 1966.
17. Историјски основи о постанку Југославије 1918. / В. Чубриловић. - Загреб: [с.н.], 1969. - Стр. 59-99.
18. Дели-Ахмед / Васа Чубриловић. - Београд: [б.и.], 1970. - Стр. 551-573.
П.о.: Зборник Филозофског факултета, књ. 11-1, 1970.

19. Патријархална друштва и њихова обичајна права у Албанији и Црној Гори средњег века / Васа Чубриловић. - Београд: [б.и.], 1974. - Стр. 43-69.
П.о.: Зборник "Обичајно право и самоуправе на и у суседним земљама", 1974
20. Међународни положај југословенских земаља концем XVIII и почетком XIX века / Васа Чубриловић. - Југословенске земље и Русија за време Првог српског устанка 1804-1813. - Београд: Српска академија наука и уметности, 1983. - Стр. 1-28.
21. Зашто сам против : о Меморандуму САНУ / Васа Чубриловић. - НИН, 30. новембар 1986. - Стр. 29-32.

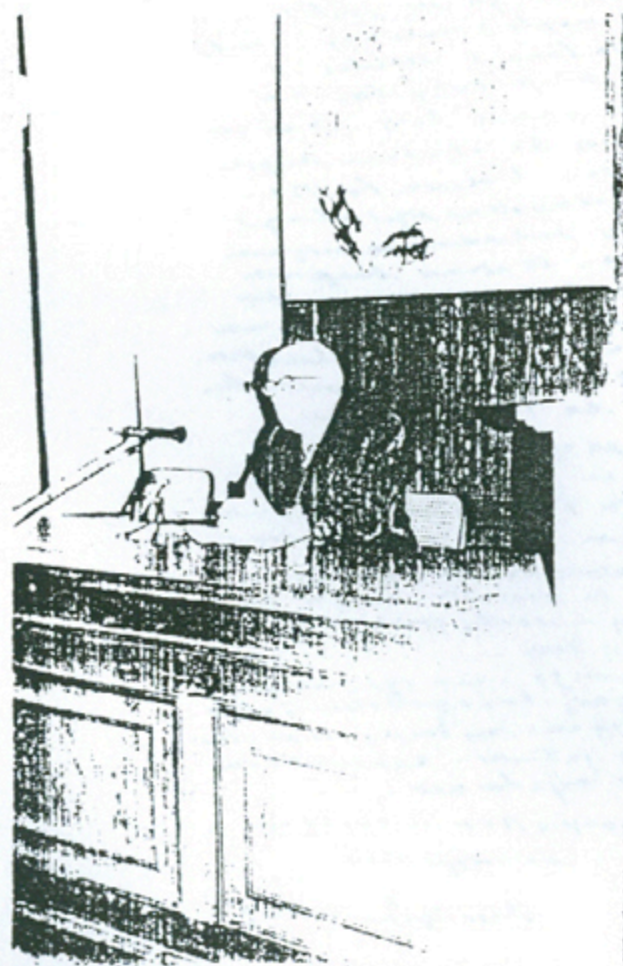

22. Тимочка буна 1883 / Васа Чубриловић. - Тимочка буна 1883. и њен друштвено-политички значај за Србију XIX века. - Београд: Српска академија наука и уметности; Зајечар: Међуопштинска конференција ССРН, 1986. - Стр. 1-4.
23. Основни токови развитака социјалистичке револуције у Југославији 1937-1987. и њено руководство / Васа Чубриловић. - Свечана академија поводом педесете годишњице доласка Јосипа Броза Тита на чело КПЈ. - Београд: Српска академија наука и уметности, 1988. - Стр. 11-50.
24. Спољни и унутрашњи фактори у стварању и развитаку Југославије у XX веку / Васа Чубриловић. - Стварање југословенске државе 1918. године. - Београд: Научна књига, 1989. - Стр. 1-20.
25. Четири Југославије Васа Чубриловића. - НИН, 17. јун - 31. август, 1990.

26. Београдска тврђава у прошлости, садашњости и будућности / уредник Васа Чубриловић. - Београд: Српска академија наука и уметности: Завод за заштиту споменика културе, 1988.
27. Војне крајине у југословенским земљама у новом веку до Карловачког мира 1699. / Васа Чубриловић. - Београд: Српска академија наука и уметности, 1989.

ЛИТЕРАТУРА

28. Јавни и политички рад Васа Чубриловића - реч на комеморацији академику Васа Чубриловићу / Бранко Петрановић. - Матица српска, Зборник за историју, Нови Сад, 1990, бр. 42, стр. 185-191.

29. Погледи Васа Чубриловића на српску историју XIX и XX века / Здравко Антонић. - Београд: Српска академија наука и уметности, Балканолошки институт, 1992.
30. Сведочење Васа Чубриловића о Сарајевском атентату и свом тамновању 1914-1918 / Здравко Антонић. - [Матица српска], Зборник за историју, Нови Сад, 1992. [бр.] 46, стр. 163-180.

ФОТОГРАФИЈЕ

36. Припадници покрета "Млада Босна"
37. Франц Фердинанд са супругом уочи атентата
38. Васа Чубриловић за време студија у Београду 1920. године
39. Васа Чубриловић са Мешом Селимовићем и Ивом Андрићем у Сокобањи 1971. године
40. Васа Чубриловић приликом посете делегације САНУ Матици српској, 1974. године
41. Васа Чубриловић приликом посете делегације САНУ Матици српској, 1975. године

ВАСА ЧУБРИЛОВИЋ

1897 - 1990

Издавач

Библиотека Матице српске

Нови Сад

Матице српске 1

Уредник

Миро Вуксановић

Аутори каталога

Ксенија Светличић и Љиљана Крајшић

Припрема

Тихомир Светличић

Тираж

110 примерака